

ניהול הסיכונים בצל COVID-19

אתגרים של המערכת הפיננסית

מאי 2020

יבגניה קרמר, שותפה

מחלקת רגולציה, KPMG סומך חייקין

היעקרי ההשלכות של COVID-19 על הבנקים

תקציר מנהלים

תחומים במרכז תשומת הלב ונקודות למחשבה:

- בנקים מרכזיים בעולם (לדוגמה EU ו-US) מתמקדים בצעדים פיקוחיים או מוניטריים. בארץ ננקטה גישה משולבת.
- **צעדים של מדיניות מוניטרית** כגון על ידי תכניות חדשות למתן אשראי והזרמת נזילות לשווקים – תכניות ריפוי, תכניות של אשראי בערבות המדינה, מענקים לעסקים, הלוואות נזילות לבנקים ועוד.
- **צעדים פיקוחיים** – הורדת דרישות הון ודחיה של דרישות פיקוחיות והקלות לחברות הביטוח ושינוי דגש בגישה פיקוחית בכללותה.
- **הקלות רגולטוריות בנוגע ניהול סיכונים אשראי** – הקלות להלוואות לדיר (חריגה מ-LTV ו-PTI), הקלות בריכוזיות ענפית, הקלות בתהליכי חיתום (היעדר דוח כספי), גמישות ביחס לחריגה ממסגרות עו"ש ועוד.
- **דגשים פיקוחיים** לגבי טיפול בחובות שתנאיהם שונו.
- **דרישות גילוי ודיווח מיוחדות** שנקבעו על ידי בנק ישראל ורשות ני"ע.
- **השלכות נוספות** – פגיעה בדירוגי אשראי, אי הגבלת חשבונות בגין צ'קים שחוזרים ועוד.
- יישום נאות של כלל ההקלות שניתנו בנוגע לדרישות ההון והתאמת תכנון ההון הרב שנתי.
- תאבון הסיכון טרם המשבר עשוי לקבוע מגבלות ויעדים שהינם גבוהים ביחס להקלות שניתנו. KRIs שנקבעו כחלק מתאבון הסיכון, דוחות חשיפות, תכנון ההון עשויים לחייב בחינה מחודשת ועדכון.
- תרחישי קורונה ועדכונים רגולטוריים לצד סביבה עסקית מורכבת עלולים לחייב לאמץ ניהול תרחישים דינמי וגמיש ועקביות בהערכת סיכונים כוללת והפרשה להפסדי אשראי.
- התאמות משמעותיות לתכניות ניהול עובדים נדרשות במטרה להתאים לשגרה חדשה. ניהול אפקטיבי ובטוח של הסדרי עבודה מרחוק.
- ממשל תאגידי ותרבות ניהול הסיכונים עוברים שינוי.
- סוגיות קונדקט, סיכון משפטי וסיכון רגולטורי.
- סיכונים הונאה וסייבר.
- הצלחת הבנק תהיה בחיזוק מסגרות העבודה לניהול סיכונים ולשרידות/גמישות תפעולית.

צעדים פיקוחיים ומוניטריים

סיכון אשראי

ERM & Capital/Solvency

סיכונים לא פיננסיים (NFR), המשכיות תפעולית ותהליכי בקרה

פנדמיית COVID-19 מקיפה את העולם וגורמת להשלכות חסרות תקדים. התפרצות הנגיף מציבה לא רק אתגרים בריאותיים או חברתיים אלא גם **משבר כלכלי חמור**. ענף הפיננסים הושפע באופן משמעותי ובין היתר נדרש להתמודד עם הצורך להמשיך לתת שירות גם בתנאים שלא נראו כמותם קודם לכן, וגם להתמודד עם חוסר יציבות בשווקים הפיננסיים ועם הדרדרות באיכות האשראי ולחצי הנזילות של הלווים. **תמורות פיננסיות משמעותיות השפיעו באופן משמעותי על הביצועים של בנקים**, חברות ביטוח וחברות השקעה.

זוהי תקופה מורכבת מאוד לא רק לגורמים העסקיים שמוצבים בקו הגנה הראשון אלא גם **לפונקציות שמהוות קווי ההגנה השני והשלישי של הבנק – מנהלי סיכונים וביקורת פנים**.

התנהלות בשעת חרום או בשגרת קורונה, עשויה להשפיע על **תהליכי בקרה פנימית** דבר שעלול לחייב תשומת לב והתארגנות מיוחדת. גם תהליכי **חזרה לשגרה מציבות שאלות רבות הן פנים ארגוניות והן בכל הקשור לקצב התאוששות של המשק בכללותו**.

מטרת המצגת לסקור עדכונים מרכזיים ולעלות לדין נושאים שעשויים להוות מוקדי אתגר בניהול הסיכונים בבנקים ו/או לדרוש תשומת לב מיוחדת.

הדיון הוא כללי וככל שיש שאלות או רצון להעמיק דיון בנושא כלשהו, נשמח לעמוד לרשותכם.

על מה נדבר

01

צעדים רגולטוריים מרכזיים להתמודדות עם COVID-19 (שקף 5)

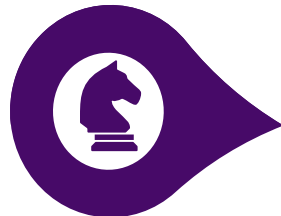
02

ניתוח תרחישים: השפעות כלכליות אפשריות בגין COVID-19 (שקף 8)

03

אתגרים הנצבים בפני המערכת הפיננסית וסוגיות בניהול סיכונים (שקף 13)

04

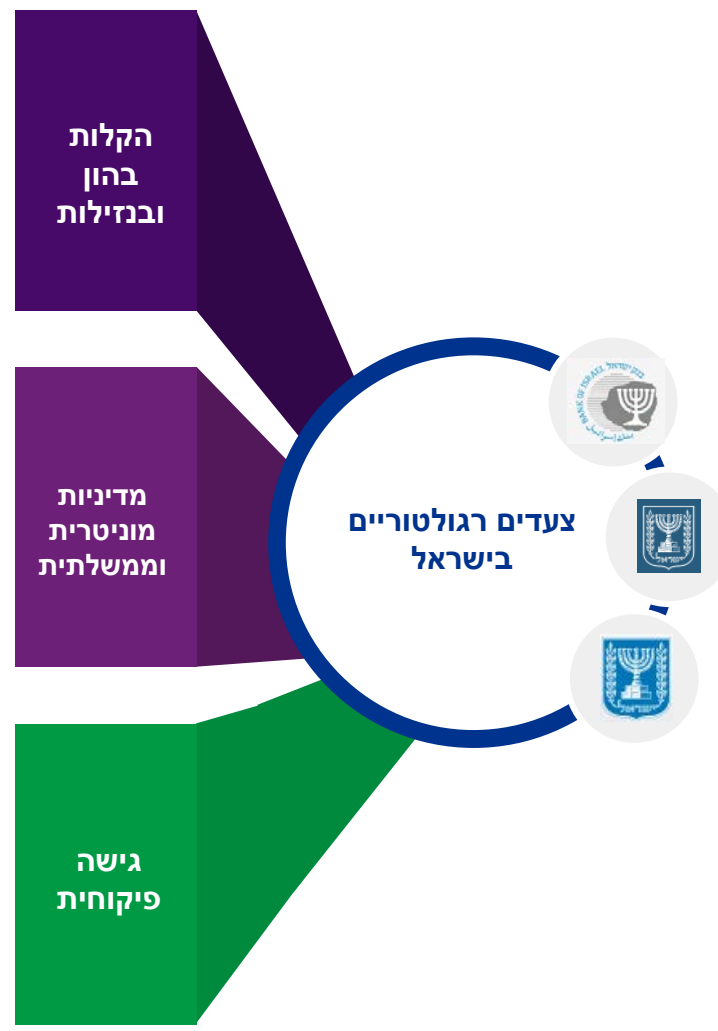
מסרים לסיכום (שקף 36)

צעדים רגולטוריים בישראל

 <p>קרנות של הלוואות בערבות מדינה – עד גובה הערבות.</p>	 <p>ביטול דרישת הון של 1% על הלוואות לדיור שהועמדו בתקופת קורונה.</p>	 <p>הורדת דרישת הון ב-1% עד 30.9.2020. * דרוש להפנות עודפי הון לפעילות ולא לחלוקת דיבידנד הקלות מוצעות בתחום הסולבנסי לחברות הביטוח ומבחי LAT</p>
  <p>✓ קרנות של הלוואות בערבות מדינה ועידוד הבנקים לעבוד עם הלווים להתאמת תנאי האשראי ודחיית תשלומים ללווים. ✓ הקלה במתן הלוואות כנגד החיסכון לפנסיה.</p>	 <p>✓ רכישת אג"ח ממשלתי בהיקף של 50 מיליארד ש"ח. ✓ בנק ישראל הרחיב את כלי הריפו כך שיקלו גם אג"ח תאגידיות כבטוחה. ✓ הקלות בהשקעה באג"ח ובמניות חברות.</p>	 <p>✓ הלוואות למערכת הבנקאית בריבית קבועה לטווח של 3 שנים בגובה של 0.1%. ✓ בנוסף, הוועדה המוניתרית החליטה להפחית את הריבית ב-0.15 נקודות אחוז לרמה של 0.1%.</p>
   <p>✓ הקלות בעבודה מרחוק על פני פעילות פרונטאלית ותהליכי זיהוי מרחוק, ✓ הקלות בתהליכי לחיבור לבנקאות בתקשורת והעלאת רף להפקדות דיגיטליות של צ'קים, ✓ הקלות בדרישות תיעוד בפעילות מתן אשראי או פעילות יעוץ.</p>	 <p>✓ דרישה לבחון את כל המידע הזמין כדי לקבוע את האומדן הטוב ביותר, לעדכן את ההתאמות האיותיות ולהגדיל את הסכומים שנכללים בהפרשה להפסדי אשראי, ו- ✓ לוודא שההפרשות יכסו באופן שמרני וזהיר את הפסדי האשראי הצפויים, כולל ההשפעה של נגיף הקורונה.</p>	 <p>✓ בדיקות תרחישים לעמידות הגופים הפיננסיים. ✓ דחייה במועד הדיווח לציבור. ✓ הקלות בדיווחים לפיקוח. ✓ שיקול דעת במתן אשראי חדש. ✓ הקלות לדירקטוריון וועדותיו. ✓ התכנסויות של הדירקטוריון מרחוק.</p>

הפירוט המלא ניתן לראות במבזק התפתחויות ברגולציה פיננסית בישראל לרבעון ראשון, 2020.

פירוט נוסף ניתן לראות במסגרת התמודדות המשק מול משבר נגיף הקורונה בהשוואה למדינות המפותחות.

צעדים רגולטוריים באירופה (EU)

✓ בנקים רשאים לפעול כשהם נופלים מתחת למגבלות LCR
✓ הקלות בדרישות הון בגין סיכון שוק

מכשירי הון שהם חלק מהון רוברד 1 נוסף (AT1) והון רוברד 2 (T2) יהיו לכשירים לכיסוי דרישות הון בנדבך 2 (P2R)

עד הודעה חדשה, בנקים לא נדרשים לעמוד בדרישות הון בגין כרית אנטי מחזורית ודרישות הון במסגרת נדבך 2 (P2G)

הצהרה על השפעות חשבונאיות וגמישות בגישה רגולטורית בכל קשור לאכיפה כלפי גופים שכפופים לדרישות דיווח בקשר לעסקאות מימון (SFT) ניירות ערך

Enhanced Flexibility of State Aid Rules (Art 107 TFEU) and Enhanced Fiscal Flexibility (General Escape Clause)

✓ ריבית נמוכה, חלופות מימון מחדש מטיבות, חבילת סיוע בהיקף 750 מיליארד יורו Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP), הקלות זמניות בדרישת בטחונות.

המלצות בנוגע לחלוקת דיבידנד ורכישות עצמיות, גילוי במסגרת נדבך 3 (Pillar 3) וסיכוני פשיעה פיננסית.

✓ צעדי המשכיות עסקית, דחיה של מועדי יישום של דרישות רגולטוריות, הפחתה של ביקורות פיקוחיות, הקלות בכל הקשור לתכניות התאוששות לשנת 2020.

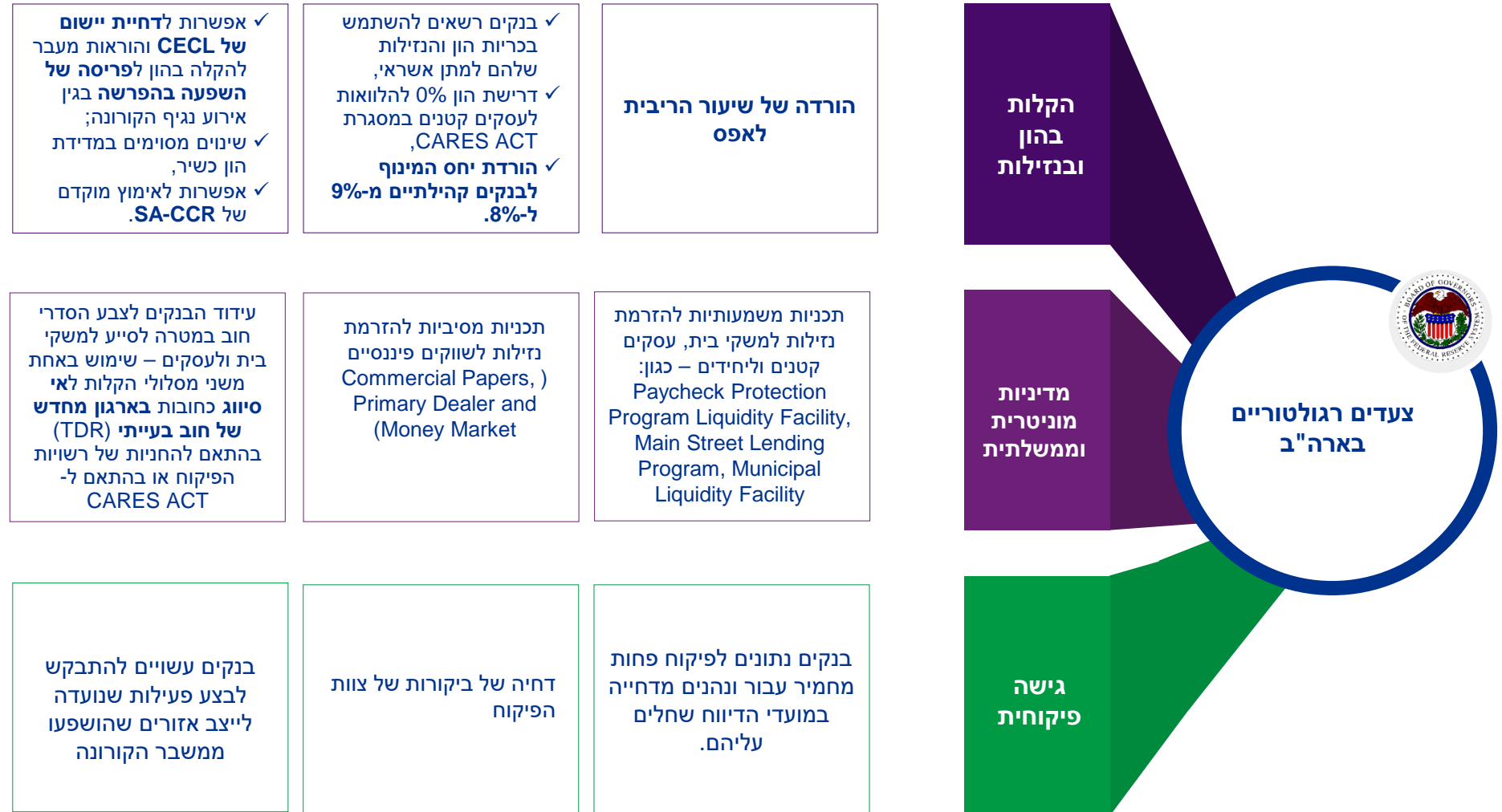

✓ דחייה של תרגילי תרחישי קיצון לשנת 2020 לשנת 2021,
✓ הבהרות לגבי סיווג אשראי ב"כשל" והסדרי חוב ומדידה של הפרשה להפסדי אשראי (IFRS9)

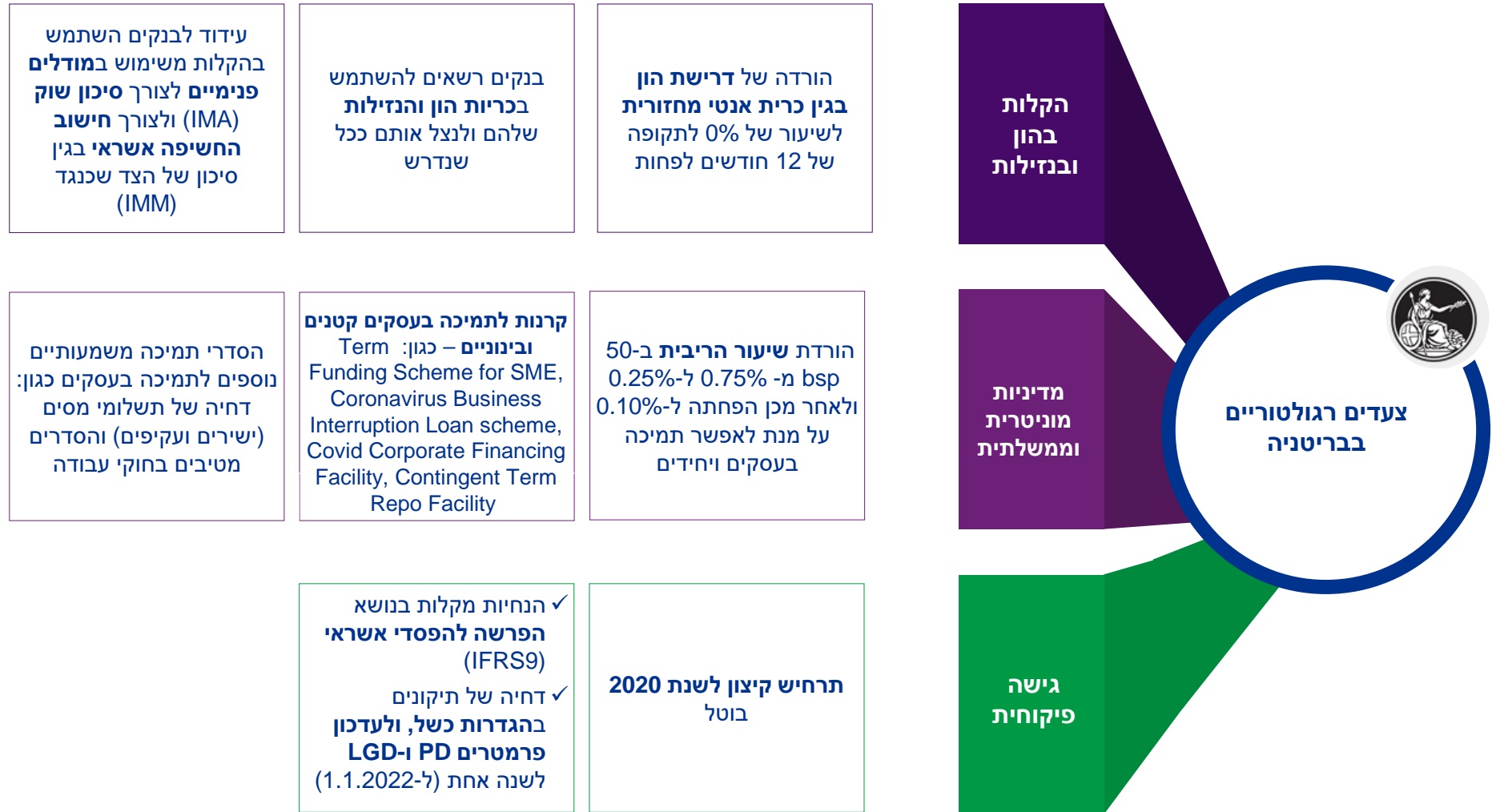

צעדים רגולטוריים בארה"ב (US)

ליתר פירוט ניתן לראות במבזק תכנית סיוע - השוואה בינלאומית של מדינות נבחרות.

צעדים רגולטוריים בבריטניה (UK)

ליתר פירוט ניתן לראות במבזק תכנית סיוע - השוואה בינלאומית של מדינות נבחרות.

COVID-19 - הנחות בסיסיות

הנחות בסיסיות

מבחינה כלכלית, COVID-19 תהיה בעלת השפעה הן על צד ההיצע והן על צד הביקוש.

— **היצע:** שרשראות הספקה נפגעו, במיוחד אלו שנשענים על סחר בינלאומי. סגירה זמנית של עסקים רבים (קמעונאות, שירותים, חנויות, ועוד)

— **ביקוש:** חברות וגם משקי בית עצרו הוצאות רבות והפחיתו היקף צריכה והשקעה. הוצאה ממשלתית תגדל באופן משמעותי, אך זו לא יכולה לפצות על 2 סקטורים אחרים.

COVID-19 היא מחלה מדבקת מאוד, ולכן לא ניתנת למניעה מלאה עד **הימצאות החיסון**. כמו כן, אין תרופה אפקטיבית שזמינה ולא הושגה רמת חסינות מספקת (אין "חסינות העדר").

צפי להמשך התערבות כלכלית ופוליטית משמעותית

- קרנות תמיכה ממשלתית,
- צעדים מוניטריים (כגון: התערבות בשוק שערי חליפין, אג"ח ו/או צעדים פיננסיים נוספים),
- צעדי חקיקה נוספים כגון – התערבות בחוקי חדלות פירעון, צעדים למניעת כניסה לכשל וצעדים נוספים שנועדו להפחית פרו-מחזוריות

שתי חלופות בסיסיות

כיום חלופה פחות ריאלי

התפשטות לא נשלטת

צעדי מניע עד להימצאות החיסון

הגישה הרווחת

ראו שקפים הבאים ליתר פירוט

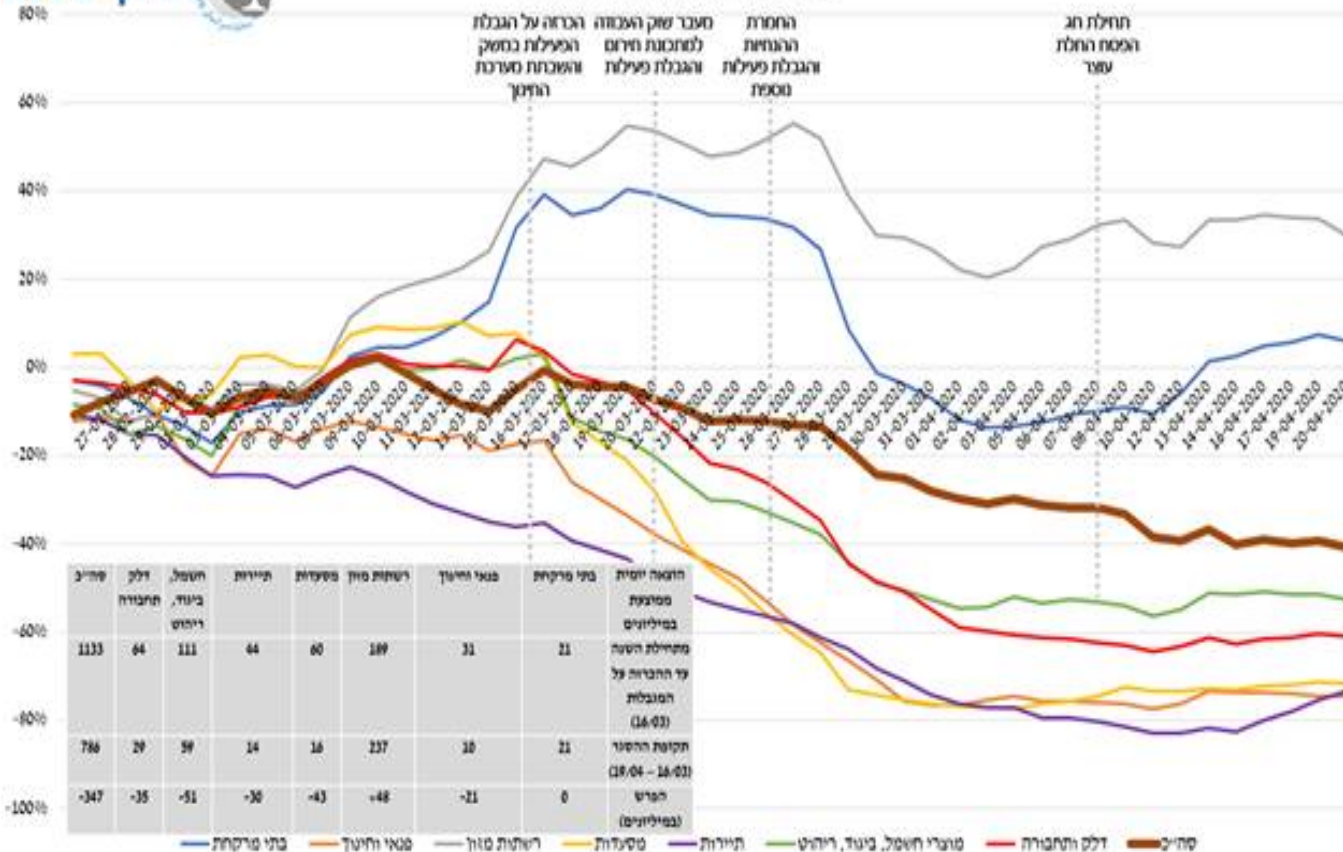
COVID-19 - שתי החלופות הבסיסיות

 כיום חלופה פחות ריאלית התפשטות לא נשלטת	 הגישה הרווחת צעדי מניע עד להימצאות החיסון
<ul style="list-style-type: none"> — קריסה של מערכת הבריאות — התערבות ממשלתית משמעותית לשמירה על הסדר הציבורי — ואספקת מוצרים ושירותים של צריכה בסיסיים 	<p>חברה </p> <ul style="list-style-type: none"> — האטה של ההתפשטות עד להימצאות החיסון: — חברה "בהאטה" עם תקשורת מעטה, אך עדיין מתפקדת בנושאים מרכזיים — מערכת הבריאות לא בקריסה ומתמודדת עם הלחץ
<ul style="list-style-type: none"> — הקפאה של פעילות של רוב הענפים 	<p>שוקים פיננסיים </p> <ul style="list-style-type: none"> — חוסר יציבות אפשרי, אך תמיכה של בנקים מרכזיים ושל הרגולטורים מאפשרים לבלום/להפחית את ההשפעה השלילית
<ul style="list-style-type: none"> — היצע וביקוש מתמקדים במוצרים ושירותים בסיסיים או ציוד/טיפול רפואי, — עוצר בענפים כלכליים אחרים — התערבות מסיבית ל"הקפאת" תשתיות כלכליות. לאחר מכן: צעדים הדומים לאלה שנגקטו אחרי מלחמת העולם השנייה לצורך התנעה מחודשת של תפקוד החברה והכלכלה 	<p>כלכלה </p> <ul style="list-style-type: none"> — האטה בביקוש והיקף הוצאה פרטית, — מוצרים ושירותים מסוימים, כגון אלה הנתפסים כמוצרי "יוקרה" או "פעם בחיים" או כאלה שדורשים שרשת אספקה מורכבת, זמנית לא יהיה בביקוש או לא יהיה זמינים. — התערבות רגולטורית חיצונית, כגון: חוקים למניעת השפעה שלילית של הנגיף על הכלכלה (חדלות פירעון, אבטלה וכד').
<ul style="list-style-type: none"> — התרחיש מתפתח מהר, סביב חודש אפריל/מאי ונמשך עד סוף שנת 2020. 	<p>לוחות זמנים </p> <ul style="list-style-type: none"> — התרחיש מתפתח מהר, סביב חודשים אפריל/מאי. — ביוני/יולי ניתן יהיה לבחון האם קיימת התאוששות (עם הסרת מגבלות והסגר). — חשש "מגל שני".
<ul style="list-style-type: none"> — V עם רגל שניה שטוחה יותר (התאוששות איטית יותר מאשר הקריסה) 	<p>צורת התאוששות </p> <ul style="list-style-type: none"> — V קטן: נפילה מהירה ב-Q1&Q2, לאחר מכן שחרור מגבלות והתאוששות ב-Q3 ו-Q4. — V גדול: הפגיעה היא עמוקה יותר כיוון שהמגבלות נמשכות זמן רב יותר ונדרש לחזור עליהן, אך בהנחה שניתן לבטלן לקראת סתיו, התאוששות לקראת סוף שנה. — U או W: פגיעה עמוקה ב-Q2 מלווה בהתאוששות איטית יותר אשר לא תושלם לפני 2022 בגלל שהיקף הנדבקים עולה שוב בסתיו ומחייב חידוש הגבלות או סגר.

COVID-19 - הנחות בסיסיות

השינוי בהוצאה בכרטיסי אשראי ביחס לתחילת השנה
ענפים נבחרים, ממוצע נע שבועיים

**השינויים שחלו ברכישות בכרטיסי אשראי
תוצאה ממשבר הקורונה כאינדיקטור לפגיעה
בצריכה ובסקטורים עסקיים שונים:**

ניתן לראות כי הירידה המשמעותית בהיקפי העסקאות החלה אמנם בתאריך הכרזת הגבלות על הפעילות במשק והחריפה עם כל גל הגבלות נוסף: בחודש אפריל, הרכישות ברמה היומית בכרטיסי חיוב **נראתה ירידה** (ביחס לתחילת השנה) בענפים הבאים:

- מוצרי חשמל ביגוד וריהוט - כ-50%,
- הדלק והתחבורה - כ-60%,
- הפנאי, חינוך, מסעדות ותיירות - **יותר מ-70%**

לעומת זאת, החל מההכרזה הראשונה על המגבלות (16/03) **נרשמה עלייה של כ-25%** ברכישות בכרטיסי חיוב ברשתות המזון.

כאשר משווים בין שתי תקופות: תחילת השנה ועד ההכרזה על המגבלות (החל מה-16.03) ומההכרזה על המגבלות ואילך, ניתן להבחין בירידה ממוצעת של כ-30 אחוזים מהפעילות הכוללת בכרטיסי חיוב בתקופת ההסגר מדובר על ירידה בהיקף עסקאות מכ-1.1 מיליארדי ש"ח ליום ל-786 מיליוני ש"ח בממוצע בתקופת ההסגר (ראה טבלה ואיור מצורפים).

COVID-19 - הנחות בסיסיות

Annex Table 1.1.4. Middle Eastern and Central Asian Economies: Real GDP, Consumer Prices, Current Account Balance, and Unemployment

(Annual percent change, unless noted otherwise)

	Real GDP			Consumer Prices ¹			Current Account Balance ²			Unemployment ³		
	2019	Projections 2020	2021	2019	Projections 2020	2021	2019	Projections 2020	2021	2019	Projections 2020	2021
Middle East and Central Asia	1.2	-2.8	4.0	8.5	8.4	8.7	0.4	-5.7	-4.6
Oil Exporters⁴	-0.2	-3.9	4.6	7.5	7.6	8.1	2.4	-5.8	-4.5
Saudi Arabia	0.3	-2.3	2.9	-1.2	0.9	2.0	6.3	-3.1	-3.4
Iran	-7.6	-6.0	3.1	41.1	34.2	33.5	-0.1	-4.1	-3.4	13.6	16.3	16.7
United Arab Emirates	1.3	-3.5	3.3	-1.9	-1.0	1.5	7.4	1.5	4.1
Iraq	3.9	-4.7	7.2	-0.2	0.8	1.0	-1.2	-21.7	-14.1
Algeria	0.7	-5.2	6.2	2.0	3.5	3.7	-9.6	-18.3	-17.1	11.4	15.1	13.9
Kazakhstan	4.5	-2.5	4.1	5.2	6.9	6.8	-3.6	-6.8	-5.5	4.8	7.8	5.8
Qatar	0.1	-4.3	5.0	-0.6	-1.2	2.4	2.4	-1.9	-1.8
Kuwait	0.7	-1.1	3.4	1.1	0.5	2.3	8.9	-10.2	-7.8
Oman	0.5	-2.8	3.0	0.1	1.0	3.4	-5.2	-14.2	-11.1
Azerbaijan	2.3	-2.2	0.7	2.6	3.3	3.2	9.2	-8.2	-3.7	5.0	5.0	5.0
Turkmenistan	6.3	1.8	6.4	5.1	8.0	6.0	5.1	-1.4	-0.4
Oil Importers⁵	3.7	-0.8	2.9	10.4	9.9	9.7	-5.5	-5.4	-4.7
Egypt	5.6	2.0	2.8	13.9	5.9	8.2	-3.6	-4.3	-4.5	8.6	10.3	11.6
Pakistan	3.3	-1.5	2.0	6.7	11.1	8.0	-5.0	-1.7	-2.4	4.1	4.5	5.1
Morocco	2.2	-3.7	4.8	0.0	0.3	1.3	-4.1	-7.8	-4.3	9.2	12.5	10.5
Uzbekistan	5.6	1.8	7.0	14.5	12.6	10.6	-5.6	-9.4	-6.4
Sudan	-2.5	-7.2	-3.0	51.0	81.3	91.1	-14.9	-15.2	-11.8	22.1	25.0	22.0
Tunisia	1.0	-4.3	4.1	6.7	6.2	4.9	-8.8	-7.5	-8.1	14.9
Jordan	2.0	-3.7	3.7	0.3	0.2	1.6	-2.8	-5.8	-5.3	19.1
Lebanon	-6.5	-12.0	...	2.9	17.0	...	-20.6	-12.6
Afghanistan	3.0	-3.0	4.5	2.3	4.7	4.5	8.6	4.9	5.8
Georgia	5.1	-4.0	3.0	4.9	4.6	3.7	-5.1	-10.5	-6.9	11.6
Tajikistan	7.5	1.0	5.5	7.8	8.1	6.9	-3.3	-7.7	-4.5
Armenia	7.6	-1.5	4.8	1.4	0.8	2.0	-8.2	-8.6	-7.2	17.7	19.0	18.4
Kyrgyz Republic	4.5	-4.0	8.0	1.1	10.6	7.2	-9.1	-16.6	-11.0	6.6	6.6	6.6
Memorandum												
Caucasus and Central Asia	4.8	-1.0	4.7	6.8	7.7	6.9	-1.6	-7.2	-5.0
Middle East, North Africa, Afghanistan, and Pakistan	0.7	-3.1	3.9	8.7	8.5	8.9	0.6	-5.5	-4.5
Middle East and North Africa	0.3	-3.3	4.2	9.0	8.2	9.1	1.0	-6.0	-4.8
Israel ⁶	3.5	-6.3	5.0	0.8	-1.9	0.5	3.5	3.5	3.2	3.8	12.0	7.6
Maghreb ⁷	1.9	-6.2	9.3	2.2	3.5	3.8	-6.8	-12.6	-11.0
Mashreq ⁸	4.7	1.0	2.6	12.4	6.0	8.0	-5.8	-5.4	-5.2

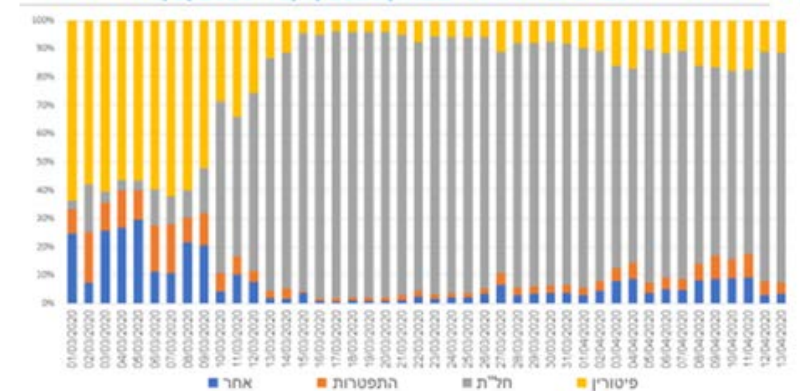
Source: IMF staff.

הבהרה של בנק ישראל (27.4.2020):

בתקופת הביניים הנתון של דורשי עבודה בשרות התעסוקה (1) אינו מבטא את כל הפגיעה הזמנית בתעסוקה מאחר שאינו כולל עצמאיים שלא עבדו וחלק ניכר מהשכירים שאינם זכאים לדמי אבטלה, ו-2) הנתון אינו מבטא אבטלה מתמשכת שכן חלק ניכר מדורשי העבודה הללו צפויים לחזור למעגל התעסוקה כאשר תותר פעילות כלכלית.

הקושי המושגי הנ"ל קיבל ביטוי בתחזית שפרסמה לאחרונה קרן המטבע הבינלאומית, שהעריכה ששיעור האבטלה הממוצע ב-2020 יהיה 12%, (לעומת 6% בתחזית בנק ישראל). הקרן ביססה את תחזית האבטלה שלה בין היתר על נתוני שירות התעסוקה וכללה כמובטלים את כל העובדים בחל"ת (כ-800 אלף איש) בעוד תחזית בנק ישראל התבססה על הנחה על פיה רק מיעוטם של העובדים בחל"ת – עד 200 אלף איש – אכן יוגדרו בסופו של דבר כמובטלים. על כן, תחזית האבטלה של הקרן ובנק ישראל נבדלות בעיקר ביחס לרבעון השני. התחזיות ביחס למחצית

איור 1: התפלגות היומית של דורשי העבודה החדשים בשירות התעסוקה, לפי סיבת ההתייצבות, 1/3/2020-13/4/2020

המקור: שירות התעסוקה הישראלי

COVID-19 - צורת התאוששות אפשרית?

כלכלנים מעריכים: היציאה מהמשבר תיראה כמו הלוגו של נייקי

12.05.2020

התחזית המפוכחת החדשה הזו משקפת את עומק הנסיגה שמתועדת באביב הנוכחי, וכן **עדויות נוספות לכך שהנסיקה באבטלה וחודשים או שנים נוספות של ריחוק חברתי - בייחוד במערב - ידכאו את הפעילות הכלכלית הרבה לתוך השנה הבאה.**

"זו לא תהיה הבראה מהירה", אמר לאחרונה מארק שניידר, מנכ"ל נסטלה, יצרנית המזון הארוז הגדולה בעולם. "זה הולך להיות תהליך של כמה רבעונים, אם לא כמה שנים".

גם חברות התעופה לא צופות שמספרי הנוסעים יחזרו לרמה של טרום-עידן הקורונה, לפני 2022 לכל המוקדם. כמו כן, הריחוק החברתי יקשה על יציאה לקולנוע, למסעדות או למכוני יופי עד שיפותח חיסון.

חברות מוצרי הצריכה צופות שהקונים יעברו למוצרים זולים יותר, יוותרו על פינוקים, ויישאר מחושבים הרבה אחרי שהסגרים יסתיימו. כמה חברות כבר הודיעו על פיטורים חדשים בסתיו הבא. בכך הן מאריכות את הגאות באבטלה, שכבר השאירה יותר מ-30 מיליוני אמריקאים ללא עבודה.

התחזית המקרו-כלכלית של חטיבת המחקר, 25 במאי 2020

על רקע המשך ההתפתחויות כתוצאה ממשבר הקורונה, מפרסמת חטיבת המחקר עדכון מיוחד של התחזית המקרו כלכלית אשר פורסמה ב-6.4.2020.

ההתפתחויות החזויות על פי התחזית המעודכנת דומות לאלו שהוצגו בתחזית באפריל, אך הן כוללות עדכוני נתונים והערכות בהתאם לצעדי המדיניות שנקטו וההתרחשויות שחלו מאז. על פי **התחזית העדכנית:**

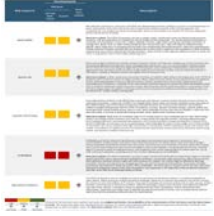
תחזית חטיבת המחקר ל-2020—2021 (שיעורי השינוי באחוזים, אלא אם צוין אחרת)

התחזית ל-2021	התחזית ל-2020	2019 ¹			
תחזית מאי אפריל*	תחזית מאי אפריל*				
6.8	8.7	-4.5	-5.3	3.5	התמי"ג
6.7	5.5	6.3	6.0	3.4	שיעור האבטלה (ממוצע) ²
5.5	4.0	8.5	8.0	3.1	(רבעון אחרון)
0.7	0.9	-0.5	-0.8	0.4	האינפלציה ³

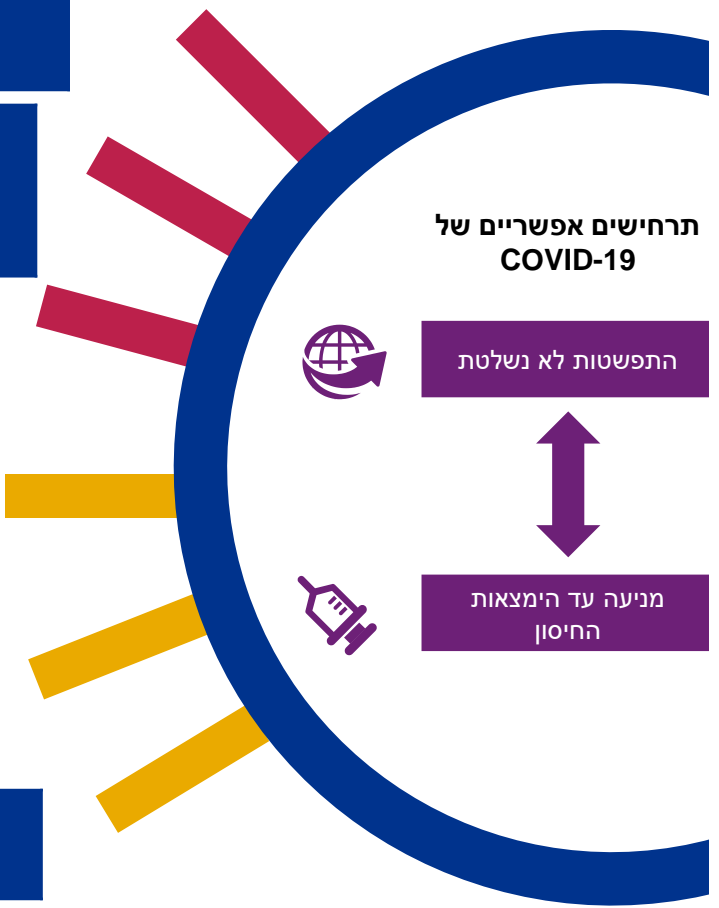
כמו כן, ציון כי **ריבית בנק ישראל** בעוד שנה (ברבעון השני של 2021) צפויה לעמוד בתחום 0-0.1%.

על רקע אי הוודאות לגבי ההתפשטות או העצירה של הנגיף בעתיד, ועל רקע צעדי המדיניות שנקטו ועדיין ננקטים בארץ ובעולם למניעת התפשטות הנגיף ולצורך תמיכה בהתאוששות הכלכלה, **התחזית מאופיינת במידה חריגה של אי-ודאות – בנוגע לעומק המשבר, למשכו, ולהשלכות הכלכליות שלו לטווח הבינוני והארוך.**

מפת הסיכונים המרכזיים

<p>זרימה החוצה של נזילות בשל משיכה של מקורות נזילות, דרישת ביטחונות מצד אחד ועיכוב בתקבולי מזומן בשל דחיה בפירעונות אשראי. שוק נגזרים מוסיף לחוסר יציבות בפוזיציות שאינן סגורות או כאשר צד אחד להסכם נאלץ לסגור פוזיציה בשל קשיי נזילות. בנקים נאלצים לנהל את מקורות הנזילות בצורה הדוקה, תוך חיזוק ממשל ניהול הסיכון. משיכות בשל פדיונות של עמיתים, משיכות מקרנות השתלמות וצפי לצמצום ההפקדות בעתיד.</p>	<p>(א) סיכון נזילות</p>
<p>השווקים הלא יציבים, התרחבות המרווחים ו"רעש מוגבר" בנתוני השוק, עשויים להביא לתנודתיות משמעותיות ואף לחריגה ממגבלות, פתיחת פוזיציות, ועליה בנכסי סיכון (RWA) לחישוב יחס ההון. חוסר ודאות במחירי שוק וב-BID/ASK עשויים לחייב התאמות לשווי הוגן. אסטרטגיות הגנה עשויות לחייב בחינה מחודשת. חוסר יציבות זו גורמת לפגיעה ברווחים וגם לפגיעה אפשרית בהון הכלכלי.</p>	<p>(ב) סיכון שוק</p>
<p>הסדרי חוב משמעותיים לאור הסיוע למשקי בית ועסקים, עליה בשיעורי הכשל והחלטות בנוגע לנאותות הדירוג וסיווג האשראי במרכז תשומת הלב של בנקים ושל הרגולטורים. כפועל יוצא השפעה על הפרשה להפסדי אשראי שנדרשת להיות שמרנית וזהירה, וזאת בתנאי חוסר ודאות משמעותיים בנוגע לנתוני האבטלה ואופן ההתאוששות של השוק.</p>	<p>(ג) סיכון אשראי</p>
<p>השפעה כלכלית של אירוע COVID-19 והשפעה על השווקים, לרבות תנודתיות משמעותית, והחמרה בסיכון אשראי עלולה להסב לחצים על יחס הלימות ההון. למרות שניתנו הקלות ביחס ההון וביחס ליחס כושר הפירעון, האתגר הוא לנהל את המגבלות החדשות שנקבעו באופן נכון וכן לערוך תחזיות עדכניות לעתיד, לרבות השלכות שניתנו בתהליכי השקעות, חיתום אשראי, ולבחון מצב ההון בראיה צופה פני עתיד.</p>	<p>(ד) ERM, הון ויחס כושר הפירעון</p>
<p>לחץ מוגבר על תהליך בקרה פנימית של הבנק לאור תהליכי עבודה מרחוק/מהבית. בנוסף, כוח אדם מופחת והסבה של עיקרה המשאבים לטיפול בלוויים ובקשות האשראי עשוי לפגוע בתשומות המופנות לתהליכי בקרה בניהול הסיכונים האחרים ובדיווח.</p>	<p>(ה) תהליכי בקרה ודיווח</p>
<p>לחץ על תהליכי בקרה כפי שצוין לעיל ותהליכי עבודה מרחוק שינו את פרופיל הסיכונים הלא פיננסיים אשר בנקים נדרש לנהל. סיכונים סייבר הם לא הסיכון הלא פיננסי היחיד שברשימה הזו, אלא גם סיכון משפטי, סיכון רגולטורי וסיכון ציות, סיכון פרויקטים, סיכונים כוח אדם ועוד.</p>	<p>(ו) סיכונים לא פיננסיים (NFR)</p>

High Medium Low

השפעת COVID-19 על סיכון נזילות

(א) סיכון נזילות - בנקים

High impact

מומלץ לבחון

- התאמה של תהליך הבקרה ומגבלות פנימיות בהתאמה לניתוח תרחישים רלוונטי ומותאם.
- תהליך ניטור הדוק סביב מרכיבי תזרים יוצא מרכזיים – במיוחד בצד הנכסים (ראו גם פרק סיכון אשראי בהמשך).
- הערכה של תזרים יוצא שצפוי בחודשים הקרובים וכיצד ישפיע על מצב הנזילות בבנק.
- דיווח תדיר ונאות לגבי KRIs מרכזיים ותגובה לדרישות ההנהלה, הדירקטוריון והרגולטור.
- ניהול אפקטיבי ונאות של מקורות ושימושים, לרבות נזילות תוך יומית.
- בחינה מחודשת של תכניות מגירה שקיימות בבנק, לאור המשבר הנוכחי.
- תקשורת פנימית שוטפת ומתועדת בכל הנוגע להחלטות שמתקבלות, צעדים שהתקבלה לגביהם החלטה לביצוע ומעקב ביצוע.

אתגרים בניהול סיכונים

- בנקים נדרשים לנהל באופן הדוק את מקורות הנזילות.
- בתחילת המשבר היה חשוב להבהיר לציבור כי אין משבר נזילות והדבר היה קריטי למניעת run on bank.
- בחלוף הרבעון ניתן היה להבין כי יחסי נזילות של הבנקים דווקא השתפרו, אך קיימות משיכות מוגברות של עמיתים ופירעונות מקרנות השתלמות.
- כמו כן, בתחילת המשבר לאור התנודתיות בשווקים נאלצו בנקים להתמודד עם ניצול של קווי נזילות על ידי תאגידים.
- כעת קיים אתגר של דחיה בפירעונות באשראי בגלל ההשפעה של הסגר על הפעילות העסקית וקשיים פיננסיים אליהם נקלעו לווים.
- תמיכה נרחבת של רגולטורים להפחתת לחצי נזילות והמשך תמיכה פיננסית נדרש (מגמה שנצפתה ברמה גלובלית, אך היקף התמיכה שונה בין מדינה למדינה). כמו כן, תכניות רגולטוריות וממשלתיות שונות מתורגמות במציאות להתנהגות שונה של הצרכנים.

נושאים נוספים למחשבה

- מומלץ לבחון שהשוואה של תזרימים יוצאים לתרחיש הקיצון "עושה שכל" – למרות שסיפור המעשה של התרחיש שונה לחלוטין, ולכן ההשוואה נועדה לספק תחושה בלבד לגבי קיום כריות נזילות הזמינות בבנק.
- על פי מכתב של בנק ישראל – נדרש לספק גילוי בדבר "התפתחויות מהותיות בחשיפת התאגיד הבנקאי לסיכונים נזילות ולסיכונים שוק, לרבות חשיפות לסיכונים מטבע חוץ ולסיכונים ריבית, תוך התייחסות לשינויים משמעותיים בפעילויות מסחר וניהול נכסים והתחייבויות, ולהשפעות מהותיות של שינויים במדדי שוק על מצב הנזילות, הרווחים ויחס ההון של התאגיד הבנקאי."
- לבחון שנלקחים בחשבון לא רק השלכות מיידיות אלא גם השלכות לטווח בינוני וארוך שגם הם יחסית בעלי השפעה גבוה כיוון שהתרחיש הקיים והמדדים ולא מותאמים ולא מכילים למשבר הנוכחי – לדוגמה בחינה של תכניות מימון, התאמת מסגרת לתרחישי קיצון, KRIs, בחינה מחודשת של קווי אשראי וקווי נזילות, ונזילות תוך יומית, כיוול מודלים/הנחות כגון "דביקות הפיקדונות" ועלויות המימון.

השפעת COVID-19 על סיכון נזילות

(א) סיכון נזילות - ביטוח

High impact

מומלץ לבחון

- ברור שחברות ביטוח לא בסכנה של אי עמידה בהתחייבויות שלהם בשלב זה, אך מומלץ לבצע בחינה של נושא ניהול פיננסי.
- ניהול מקורות ושימושים ברמת ארגון (cross-organizational), תוך ראייה כוללת של פונקציות treasury, מחלקות עסקיות וכן פונקציות תפעול.
- חשיבות לניהול ברמת ההנהלה עשויה להיות הכרחית להצלחת המשימה.
- ניהול אפקטיבי עשוי לדרוש:
 - מיפוי מעגלי מקורות ושימושים
 - תהליכי חיזוי ותכנון נאותים
 - סט מגבלות פנימיות KPIs,
 - סט התראות מוקדמות (כתוצאה מגורמים פנימיים או גורמים כלכליים – כלכליים, רגולטוריים/ממשלתיים וכד'),
 - בחינה של יחסי כדאיות במונחי נזילות,
 - תהליכי בקרה ודיווח אפקטיביים.

אתגרים בניהול סיכונים

- לרוב סיכון נזילות נתפס כסיכון שלא "מאיים" על חברות הביטוח, אך למעשה כ"בני דודים" של הבנקים, חברות ביטוח עלולות להיות מושפעות בסיכון זה. משבר COVID-19 עלול לייצר מצב בו חברות הביטוח יידרשו לנהל מקורות נזילות שלהם בצורה הדוקה יותר למרות ההקלות בתחום מצד הרגולטור.
- **שלוש חזיתות** להיווצרות/התממשות הסיכון:
 - **לחצים בצד הנכסים או התזרים הנכנס:** ירידה בהיקף ההוצאות על ידי הצרכנים (לחץ במחירי השירותים וגם בהיקפי השקעות). בחלק מהמצבים עלולים להיפגע תשלומי פרמיות ו/או דחיות בחידושי הסכמים. בחו"ל רווחת מגמה של מתן "חופש" מתשלום פרמיות בזמן המשבר.
 - **בצד ההתחייבויות או התזרימים היוצאים:** התשלומים צפויים לעלות ולעיתים העלייה צפויה להיות משמעותית – תשלומי מימוש ביטוח מקרי מוות/מחלה, וביטוח ה- business interruption. ולבסוף תזרימים כתוצאה ממשיכה מוקדמת של קרנות פנסיה. סיכונים של מימון תהליכים משפטיים עבור דיוני זכאות לכיסוי ביטוחי. וזאת לצד המשך הוצאות שכר יחסית גבוהות.
 - **בצד ההשקעות:** סביבת ריבית נמוכה (ריבית אשר קרובה לאפסית) פוגעת בתשואות מהשקעות, כאשר התנודתיות בשווקים רק מחמירה את המצב. הכנסות מני"ע וגם במצבים מסוימים מנדל"ן ירד במצבים מסוימים. לצד זאת, דרישות מוגברות להפקדת ביטחונות בגין עסקאות בנגזרים עלולות להוריד תזרים מזומנים. לבסוף, הכנסות מדיבידנדים עבור חברות מוחזקות מסוימות עלולות להיפגע אף הן.

COVID-19: could liquidity challenges be on the way for insurers?

COVID-19 could create liquidity strains for insurers and as a result, a cash management issue that the sector needs to start thinking hard about.

השפעת COVID-19 על סיכון נזילות

High impact

(א) סיכון נזילות – ביטוח – דוגמאות

הקורונה שולחת את החוסכים לחפש נזילות: משיכות גבוהות בהרבה מהרגיל בקרנות

ההשתלמות 1.4.2020

המשבר הכלכלי והירידות החדות בשווקים גורמים לתזוזות באפיקי החסכונות של הציבור. בחברות הביטוח ובבתי ההשקעות מספרים על משיכות בהיקף גבוה של אנשים שזקוקים מיידית לכסף, בעיקר בקרנות ההשתלמות ובפוליסות החיסכון, ועל העברת הפנסיה לאפיקים סולידיים

רשות שוק ההון במסר מרגיע: אין חשש לעמידת חברות הביטוח בהתחייבויותיהן

הרשות שמפקחת על החיסכון לטווח ארוך מפצירה בציבור לא לקבל החלטות השקעה שלא בשיקול דעת וללא ייעוץ • "המערכת ערוכה לתשלום סדיר של קצבאות ותגמולים ולאספקת השירותים החיוניים תוך מזעור הפגיעה האפשרית למבוטחים ולחוסכים"

אלובס

15.03.2020

Some states in the US, and even national governments, have been pushing for policies to retroactively pay out to businesses even though pandemics were specifically excluded. But leaving that aside, business interruption will still prove a major cost to insurers. In the UK, for example, the Association of British Insurers (ABI) recently estimated that the crisis will cost £1.2bn to the UK insurance sector, with £900m of that being business interruption payouts.

המתווה של רשות שוק ההון לסיוע לשוק האג"ח הקונצרניות יוצא לדרך

משה ברקת, הממונה על רשות שוק ההון, פרסם את העקרונות שלפיהם על המוסדיים לאשר החלפה ודחייה של עד שנה בלוחות סילוקין של אג"ח של חברות חזקות שנפגעו ממשבר הקורונה

אלובס

23.04.2020

השפעת COVID-19 על סיכון שוק

(ב) סיכון שוק

High impact

מומלץ לבחון

- גאותות מודלים לשווי הוגן.
- גאותות חישוב דרישות הוגן, ורגישות תכנון הוגן לשינויים.
- התאמה של מגבלות פנימיות במטרה להתאים לתנאי שוק חדשים.
- ניטור תדיר יותר של נתוני השוק שמהווים מקור לתנודתיות בשווי שוק, רווח והפסד והוגן.
- התאמת ניתוח תרחישים, במטרה לשקף מצב בשוק, לרבות הכללת תרחישי השפעה של מחירי אג"ח בתיק הבנקאי על הוגן ועל רווח והפסד, לאור שינויים במרווחי אשראי ותנודות בשווי.
- אפקטיביות של אסטרטגיות גידור.
- דרישות גילוי ברבעון ראשון 2020 (חוזר דגשים של בנק ישראל/הנחיות של רשות ני"ע): בנוסף לגילוי שצוין בפרק הנזילות, נדרש לתת מידע בדבר התפתחויות מהותיות בהכנסות הריבית נטו של התאגיד הבנקאי, לרבות התייחסות להשפעת הירידה בשיעורי הריבית ושינויים משמעותיים בנכסים ובהתחייבויות נושאי ריבית על הכנסות הריבית נטו.

אתגרים בניהול סיכונים

- ניהול סיכון שוק לרבות סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB):
- תנודתיות בשוק בכל סוגי נכסים, משעורי חליפין של מט"ח, מרווחי אשראי, סחורות וכד'. תנודתיות גבוהה מעלה תדירות המסחר ומחירי המסחר.
- ירידות שווי משפיעות על הרווח הפסד ו/או על הוגן (תלוי בטיפול החשבונאי), במיוחד שווי של אג"ח בתיק הבנקאי המהוות חלק כרית נזילות.
- אבחנה בין תיק סחיר לבין תיק הבנקאי עשויה להיות קריטית יותר ובעלת השפעה משמעותית יותר על נכסי סיכון לצורך חישוב דרישות הוגן.
- חשיפות/פוזיציות מסוימות יהיה קשר לסגור או לגדר.
- אפשרות חריגה ממגבלות פנימיות.
- מדידת שווי הוגן:
- התרחבות של מרווחי BID/ASK עשויה להביא לכך ששימוש ב-MID למדידת שווי הוגן אינו נאות ומחייב התאמה למודל המדידה.
- היעדר נזילות במסחר בסוגי נכסים מסוימים וכן נגזרים שאינם מובטחים (או שינויים בשווי הביטחונות) עשויים לחייב התאמות שווי הוגן נוספות.

נושאים נוספים למחשבה

- הערכות מומחה דורשות כיוול (במיוחד מודלים התנהגותיים).
- ניהול כפול השווי הכלכלי ושווי הוגן לרווח הפסד תקופתי – אם בנק לא ערוך להשפעות של סיכון ריבית ומרווחי אשראי על הרווח החשבונאי והוגן, עשויות להידרש התאמות/שיפורים לניהול הכפול. דגשים גם ניתנו על ידי בנק ישראל בנוגע לאי התאמות ואי בהירות בין גילויי שווי הוגן שונים.
- התאמת מודלים של האשראי פגום בכל הקשור לניהול סיכון ריבית.
- התאמות שעשויות להידרש לתאבון הסיכון ו-KRIs, במיוחד בכל הקשור לתיק הסחיר.
- מודל VAR לסיכון שוק במצב לחץ עשוי לחייב התאמות.
- התאמות של אסטרטגיות מימון ואסטרטגיות לניהול סיכון שוק.

השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

ג) סיכון אשראי

High impact

מומלץ לבחון

- הפרשה להפסדי אשראי – הבהרה של בנק ישראל: לבחון את כל המידע הזמין כדי לקבוע את האומדן הטוב ביותר, לעדכן את ההתאמות האיכותיות ולהגדיל את הסכומים שנכללים בהפרשה להפסדי אשראי, ו-
- לוודא שההפרשות יכסו באופן שמרני וזהיר את הפסדי האשראי הצפויים, כולל ההשפעה של נגיף הקורונה.
- יישום הקלות בהתאם ל-CARES ACT מחייב פניה לפיקוח.
- ניהול סיכונים אשראי בחברות הביטוח (נוסטרו ועמיתים) וטיפול נאות בדחיית תשלומים לבעלי האג"ח
- ניהול סיכונים אשראי, הסדרי חוב וגילוי בדוח הכספי
- בחינת רגישות המודלים והצורך בהתאמתם ad-hoc
- התאמות לתאבון סיכון, דוח חשיפות, KRIs, תכנון ההון.
- נאותות תהליכי סיווג – למרות ההקלות בטיפול בהסדרי חוב ובתנאי חיתום מסוימים, הסיכון עדיין קיים.
- בחינת עקביות בין ניתוח תרחישים למידע ומחקרים עדכניים הזמינים בשוק וגם ליעדים עסקיים מעודכנים ולתוצאות הפרשה להפסדי אשראי.
- אשראי בערבות מדינה ונאותות קביעה של הפרשה ודרישות ההון בגינו.

אתגרים בניהול סיכונים

- לווים רבים מחפשים מקורות נזילות ופונים לקבלת אשראי וגם לדחייה או שינוי תנאי חוב קיימים וכן מנצלים מסגרות אשראי ומסגרות נזילות.
- תהליכי "אורות אדומים" ו-watch list מציפים לווים רבים ומביאים להורדת דירוג פנימי (טיפול נפרד אם קיימים תהליכי דירוג שאינם רגישים).
- ניתוח תיק האשראי בהתחשב במאפייני הענפים השונים: ענפים פגיעים יותר יוצפו מוקדם יותר לרשימות המעקב וכן הגדלת הפרשה.
- גורמים איכותיים בהפרשה להפסדי אשראי עשויים להגדיל הפרשה בגין סיכונים ענפיים לרבות בהתחשב בשינויים שיחולו בריכוזיות האשראי והיקף חובות בעייתיים, חובות בהסדר חוב לרבות אלו שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי (TDR), פגיעה בדירוג אשראי, השפעה של אבטלה, גידול במחיקות חוב והתאמות בשל "חוסר ודאות".
- ניהול כפול של מונה פיגורים – אחד שמתחשב בהקלה של בנק ישראל בנוגע להקפאה אפשרית של ימי פיגור בהסדרי חוב בגין קורונה והשני שמשקף מצב פועל.
- השפעה נוספת של הקלות זמניות – העדר דוח כספי, חריגה ממסגרות אשראי, הלוואות לדירוג עם חיתום בחריגה מ-LTV ו-PTI, מניעת הגבלות בחשבון בשל שקים חוזרים.
- טיפול בהלוואות בערבות המדינה.
- בנקים - הסדרי אשראי בשלוחות חו"ל – שלוחות בארה"ב שכפופות ל-CARES ACT.

נושאים נוספים למחשבה

- בנקים - דרישות גילוי נרחבות סביב סיכון אשראי בדוח לרבעון הראשון 2020 – חובות שתנאיהם שונו, ניתוח שינויים משמעותיים לפי ענפים, לרבות ענפים פגיעים לסיכון אשראי, חשיפות למוסדות פיננסיים זרים, התפתחויות מהותיות בהפרשה להפסדי אשראי ומדדים אחרים לאיכות אשראי, תוך התייחסות לאשראי מסחרי, אשראי לדירוג ואשראי אחר לאנשים פרטיים, לגורמים העיקריים שהובאו בחשבון בקביעת ההפרשה ולאופן שבו התאגיד הבנקאי הביא בחשבון את חוסר הודאות הקיימת בקביעת אומדן ההפרשה להפסדי אשראי שלו.
- יישום דגשים של בנק ישראל בנוגע לטיפול בחובות ובחינת תוצאות בבנקים זרים – להביא בחשבון יישום לראשונה של כללי CECL בארה"ב והנחיות מיוחדות ליישום IFRS9 שניתנו על ידי חלק מהרגולטורים (ראו בהמשך).
- נאותות תהליכי חיתום ועמידה במדרג סמכויות גם בהתאמה למצב החדש בשווקים, לרבות בפן של דרישות צרכניות.
- ניטור חובות מסווגים וחובות ברשימות מעקב, לרבות הסדרי חוב שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי.
- נושאים נוספים אפשריים: טיפול ברגישות המודלים, כיוול מודלי דירוג, התאמת תכנון הון רב שנתי בהתחשב לתרחישי קורונה ובהתחשב לשינויים בתכניות עבודה של יחידות עסקיות.

השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

High impact

ג) סיכון אשראי – הרחבה

מגמות באשראי במהלך המשבר (מרץ-אפריל):
חל גידול משמעותי בסך האשראי, תוך שונות גבוהה בין המגזרים

סכום הדחייה (מיליוני ש"ח)	מספר הלוואות בהן נדחו תשלומים (מרץ-תחילת מאי)	
5,942	472,149	סך כל הלווים
1,077	5,309	עסקים מסחריים וגדולים
2,177	111,025	עסקים קטנים
1,812	134,336	משכנתאות*
875	221,479	אשראי צרכני אחר

* זיכרון - מספר לקוחות שביקשו דחייה

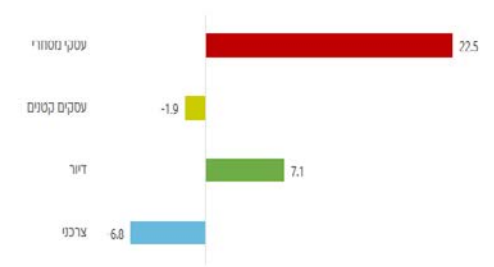
שינוי בחיקף האשראי בחודשים מרץ-אפריל (במיליארדי ש"ח)

מגזר	שינוי בחיקף האשראי בחודשים מרץ-אפריל (במיליארדי ש"ח)
סך האשראי למשק	20.9
עסקים מסחריים וגדולים	22.5
עסקים קטנים	-1.9
משכנתאות	7.1
צרכני	-6.8

התפתחות יתרת האשראי בחלוקה לסגמנטים מיליארדי שקלים

שינוי ביתרת האשראי במהלך חודש מרץ-אפריל מיליארדי שקלים

השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

High impact

ג) סיכון אשראי – הרחבה

מגמות באשראי במהלך חודש אפריל: עסקים קטנים

במסגרת הקרן לעסקים קטנים בערבות המדינה:

- אושרו כ- 8.2 מיליארדי ש"ח
- כל זאת כאשר הבנקים בתשומות עבודה חלקיות ומיעוט ימי עסקים בחודש אפריל

נכון ליום 07.05.2020	בקשות שהוגשו	בקשות שנבדקו	בקשות שאושרו
היקף האשראי			8.2 מיליארדי ₪
מספר בקשות	54,300	31,300	21,500

- **הקרן לעסקים קטנים (בערבות של 15%) לא נותנת מענה למרבית העסקים בסיכון גבוה;** מסעדות ובתי קפה; אולמות, גני אירועים וקייטרינג (כולל תעשיות נלוות); תיירות (רוב בתי המלון, סוכני נסיעות); מסחר בכלי רכב, שירותים ציבוריים (מתנ"סים וכו'); הי טק; ועוד. חלק מהעסקים בענפים הללו יצטרכו הקלות מעבר לאשראי, עד לתום המשבר
- **הקרן לעסקים גדולים, מעל 400 מ"ח מחזור (בערבות 12%) – טרם הופעלה ע"י האוצר**

הערכות הבנקים כעת, לאחר טיפול בחלק מהבקשות שהוגשו במסגרת הקרנות, הן:

- שיעור הלקוחות שיקבלו אישור לאשראי יעמוד על כ- 50-60% מהלקוחות הפונים.

- **ישנם ענפים בסיכון ואי ודאות גבוהים, שלהם ערבות של 15% בקרן לא תספיק, זה נמוך מאוד בהשוואה בינ"ל.**

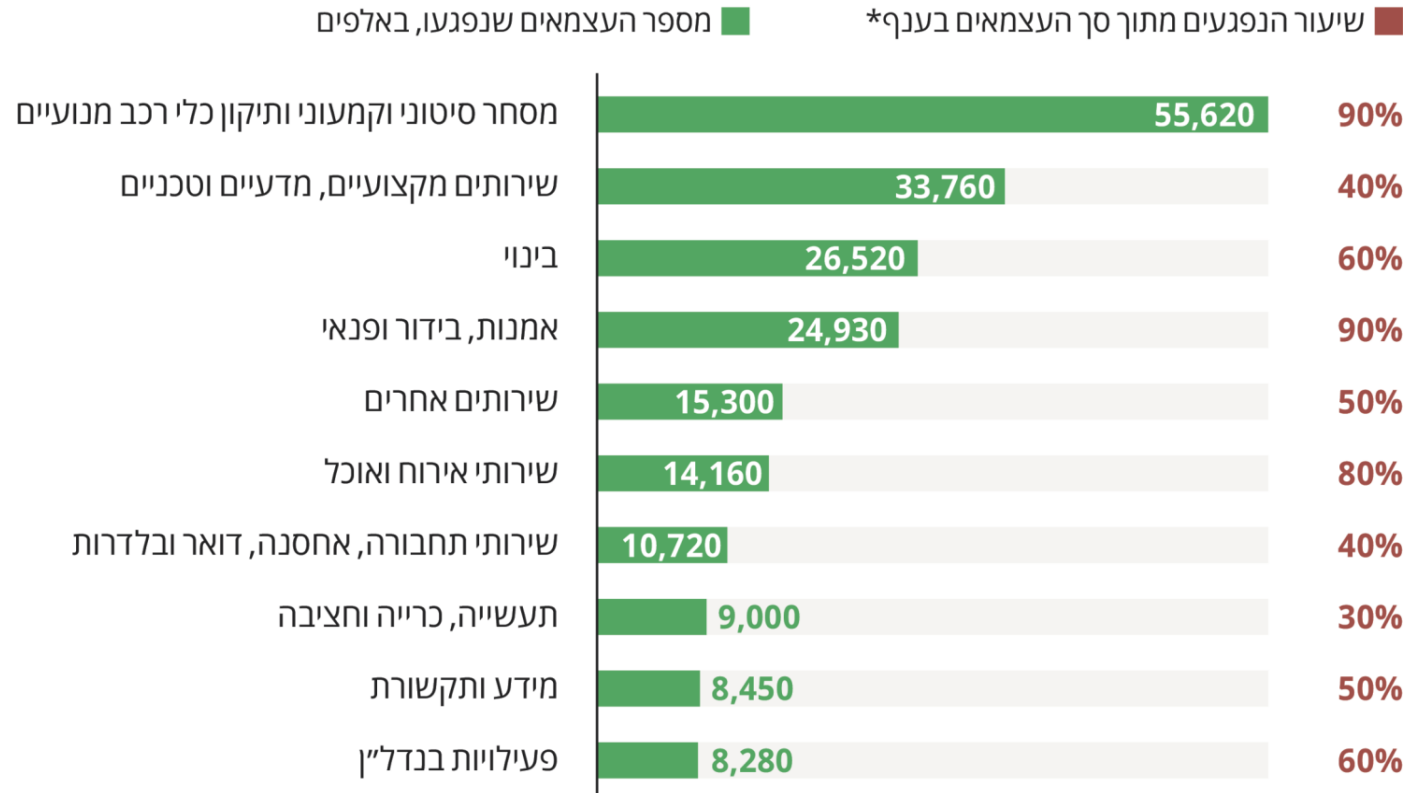
השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

High impact

ג) סיכון אשראי – הרחבה

הקורונה מחסלת את העצמאים

מקור: ד"ר רובי נתנזון יועץ כלכלי של להב, אפריל 2020

*הערכה

הערכת סיכון אשראי צריכה להיות מותאמת לתמהיל התיק, סוג הלקוחות והמוצרים וכן לענפי הפעילות.

השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

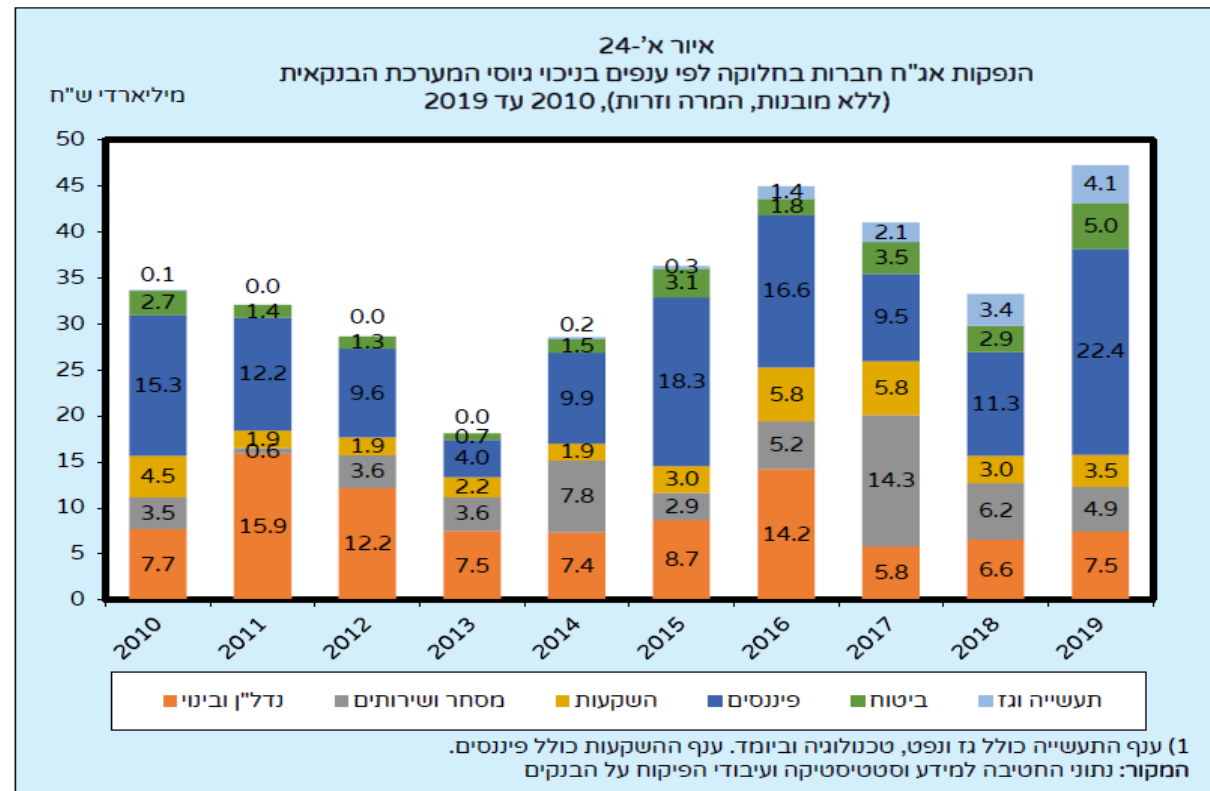
High impact

ג) סיכון אשראי – הרחבה

הירידה בשיעורי צמיחת האשראי למגזר העסקים הגדולים חל במקביל לעלייה בהיקף גיוסי החוב במהלך השנה

היקפי החוב עולים גם באפיק של גיוסי חוב.

השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

ג) סיכון אשראי – הרחבה

High impact

גלובס

הבנקים נדבקו בקורונה: לקראת השנה החלשה ביותר מאז משבר 2008

בנק לאומי הזהיר כי יציג הפסד, ובנק הפועלים דיווח על צניחה ברווח ברבעון הראשון. עיקר הפגיעה צפויה ברבעון השלישי, לאחר תקופת הדחיות האוטומטית בהחזרי הלוואות ומתן הלוואות בקרן בערבות מדינה. בשוק ההון ציפו לגידול ניכר בהוצאות בגין הפסדי אשראי בבנקים ולא הופתעו.

19.05.2020

"עלייה בסיכון האשראי של ענף הביטוח שידווח על הפסד משמעותי"

מפרטים בחברת דירוגי החוב כי "הסביבה העסקית הנוכחית מהווה תרחיש קיצון לענף הביטוח ולוחצת על סיכון האשראי של החברות בענף". על כן, הם צופים, כי "ענף הביטוח ידווח על הפסדים משמעותיים ברבעון ראשון 2020, וככל והמשבר ימשך לתוך הרבעון השני ויפגע בכלכלה הריאלית, אנו מעריכים כי נראה פגיעה גם ברווחיות החיתומית. כנגזר צפויה שחיקה בהון העצמי, ביחס כושר הפירעון בטווח הזמן הקצר ובגמישות הפיננסית".

18.03.2020

נושאים נוספים למחשבה

- האם הרבעון הקשה ביותר עוד לפנינו?
- נתוני אבטחה מטרידים ורמות החוב הצומחות.
- תקופה של סיום דחיה בתשלומים תסתיים באזור הרבעון השלישי השנה, מה צפוי אז?
- תקופה של הקלות בתהליכי גביה והגבלת חשבונות היא זמנית.
- תהליכי אשראי קשורים קשר הדוק לניהול קשרי לקוח, סיכון מוסרי וכמובן ליתר הסיכונים הפיננסיים.

השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

High impact

ג) סיכון אשראי – הרחבה

Key features of selected bank guarantee programmes

Table 1

Jurisdiction ⁶	Beneficiary	Coverage ratio/ maximum loan size	Closing date	Terms	Loan maturity
Australia <i>Coronavirus SME Guarantee Scheme</i>	SMEs	50%; AUD 250,000	30 Sep 2020	6-month interest holiday at the start; rates then vary by lender	Up to 3 years
Canada <i>(Export Development Canada (EDC) Loan Guarantee Program)</i>	All legal businesses, ⁷ irrespective of exporting status	80%; CAD 6.25m	Extended mandate for EDC to end-2021	n/a	1 year
Canada <i>Canada Emergency Business Account (CEBA)</i>	Small businesses ⁸ and non-profits	100%; CAD 40,000	n/a	0% interest rate, no fees or principal repayments until end-2022, then 5% interest rate	Up to 5 years
France <i>(Bpifrance)</i>	All types of company ⁹	70–90% (higher for smaller firms); cap of 25% of 2019 revenue or two years of payrolls	31 Dec 2020	No payment in the first year; interest rate set by the bank, guarantee cost ranging over 25–200 bp	Can repay by end-2020, or extended by a maximum of 5 years
Germany <i>Bundesregelung Kleinbeihilfen 2020</i>	SMEs	100% for loans up to: EUR 500,000 for firms with 50 employees; EUR 800,000 for others ¹⁰	31 Dec 2020	Loan rate to be determined for each company by the bank	n/a
Germany <i>(Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW))</i>	Companies of all sizes	90% for SMEs, 80% for others, ¹¹ EUR 1bn per company	31 Dec 2020	Loan is subsidised (lower interest rate range for SMEs)	Up to 5 years

Hong Kong SAR <i>Special Financing Guarantee Scheme (SFGS)</i>	SMEs	100%; ¹² up to total amount of employee wages and rents for six months or HKD 4m	Available for 12 months	Optional principal moratorium for 1 year; rate is Prime Rate minus 2.5%; no guarantee fees	Up to 3 years
Italy <i>(Fondo di Garanzia PMI)</i>	SMEs	80–90%: loans up to EUR 1.5m ¹³ 100%: loans up to EUR 800,000 ¹⁴	17 Dec 2020	Guarantee cost waived; loan rates set by lenders	n/a
Italy <i>(Cassa Depositi e Prestiti)</i>	Companies of all sizes – SMEs must first apply for the SME plan	70–90%; ¹⁵ cap of 25% of 2019 revenues or twice payroll costs	31 Dec 2020	Loan rate to be determined for each company by the bank ¹⁶	6 years
Spain <i>(Instituto de Credito Oficial)</i>	Any Spanish company ¹⁷	60–80% (varies with company size and new/renewed loan); no explicit cap	End-Sep 2020	Guarantee fees of 20–120 bp (to be borne by the bank)	Up to 5 years
Switzerland	Companies with turnover below CHF 500m	100% up to CHF 500,000, 85% up to CHF 20m; cap of 10% of annual turnover and never above CHF 20m	30 July 2020	0% interest rate up to CHF 500,000; portion over CHF 500,000: 0.5%, plus a premium on the remaining 15% of the loan	Up to 5 years
United Kingdom <i>Coronavirus Business Interruption Loan Scheme (CBILS)</i>	SMEs	100% up to GBP 250,000, 80% above GBP 250,000; up to GBP 5m	n/a	Interest holiday in first 12 months; ¹⁸ guarantee fee waived, lenders pay a fee; loan terms set by each lender	Up to 6 years
USA <i>Paycheck Protection Program (PPP) – CARES Act</i>	SMEs	100% to end-2020; ¹⁹ up to the lesser of USD 10m or a payroll-based amount	20 June 2020	1% interest rate; optional interest payment holiday for first 6 months	2 years

Source: Publications by national authorities. This table reflect publicly available information as of 16 April 2020.

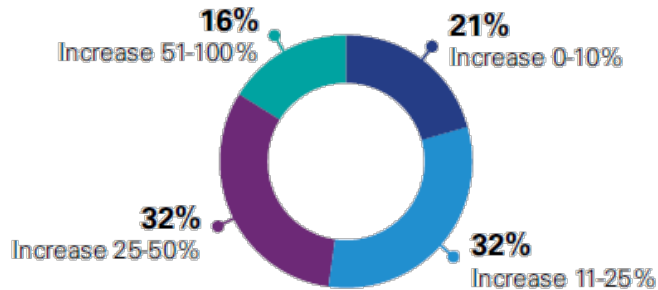
השפעת COVID-19 על סיכון אשראי

High impact
 (ג) סיכון אשראי – מתוך ניתוח תוצאות דיווח של 7 בנקים הגדולים בארה"ב

How much will the impending recession affect your CECL allowance?

עיקרי השפעות משבר הקורונה

סקר KPMG על ההשפעה הצפויה של הקורונה
 בבנקים המיישמים את מודל ה-CECL

משבעת הבנקים שסקרנו עולה

במרבית הבנקים, הגידול בשיעור הכיסוי (ההפרשה ביחס ליתרת האשראי) נע
 בשיעור שבין 20% ל-30%

20% - 30% ↑

ההוצאה להפסדי אשראי ברבעון הראשון של שנת 2020 היתה גבוהה פי 3 עד
 6 מההוצאה הרבעונית הממוצעת בשנת 2019

3-6

השפעות מאזניות

יחס הכיסוי (סך ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי)

PNC	Capital One	U.S. Bancorp	Citigroup Inc.	JPMorgan Chase & Co	Wells Fargo	Bank of America	
1.14%	2.71%	1.52%	1.84%	1.39%	0.99%	0.97%	31.12.2019
1.34%	3.78%	2.01%	2.44%	1.83%	0.95%	1.27%	01.01.2020 (לאחר השפעת CECL)
1.49%	5.35%	2.07%	2.91%	2.32%	1.12%	1.51%	31.03.2020
0.15%	1.57%	0.06%	0.47%	0.49%	0.17%	0.24%	גידול בשיעור הכיסוי (COVID-19)
11%	42%	3%	19%	27%	18%	19%	שיעור הגידול ביחס הכיסוי (ב- %)
0.35%	2.73%	0.53%	1.21%	0.62%	0.38%	0.46%	שיעור המחיקות נטו (Net Charge Off) במונחים שנתיים
4.3	2.0	3.9	2.4	3.7	2.9	3.3	יחס הפרשה למחיקות נטו

יחס הכיסוי בפילוח בין אשראי צרכני למסחרי

נכון ליום 31 במרץ 2020

PNC	Capital One	U.S. Bancorp	Citigroup Inc.	JPMorgan Chase & Co	Wells Fargo	Bank of America	
1.49%	5.35%	1.95%	2.91%	2.32%	1.12%	1.51%	סך הכל
							בפילוח לפי מוצרים
-	6.87%	-	6.03%	4.18%	-	1.95%	אשראי צרכני
-	1.94%	-	0.82%	0.87%	-	1.16%	אשראי מסחרי

הערות

(1) לא בכל הבנקים הוצגו הנתונים בפילוח הנ"ל

(2) לא הוצגו מספרי השוואה מפני שההפרשה ליום 31 במרץ 2020 חושבה לפי CECL בעוד שההפרשה ליום 31 בדצמבר 2019 חושבה לפי כללי ההפרשה הקודמים

ניתוח השפעות תוצאתיות הוצאות בגין הפסדי אשראי

PNC	Capital One	U.S. Bancorp	Citigroup Inc.	JPMorgan Chase & Co	Wells Fargo	Bank of America	
							סך ההוצאות
0.2	1.7	0.4	2.0	1.5	0.8	1.0	רבעון 1 2019 (מיליארדי דולרים)
0.8	6.2	1.5	8.4	5.6	2.7	3.6	שנתי 2019 (מיליארדי דולרים)
0.9	5.4	1.0	7.0	8.3	3.8	4.8	רבעון 1 2020 (מיליארדי דולרים)
4.7	3.5	2.7	3.3	5.9	5.7	5.3	מכפיל הגידול ביחס להוצאה הרבעונית הממוצעת בשנת 2019

שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מיתרת האשראי הממוצעת (במונחים שנתיים)

0.33%	2.80%	0.53%	1.14%	0.62%	0.36%	0.43%	רבעון 1 2019
0.37%	2.81%	0.54%	1.28%	0.60%	0.27%	0.39%	רבעון 4 2019
1.50%	8.25%	1.33%	4.14%	3.44%	1.59%	1.92%	רבעון 1 2020

השפעת COVID-19 על ERM וניהול ההון

ד) ERM וניהול ההון

Medium impact

מומלץ לבחון

אתגרים בניהול סיכונים

- ניהול הדוק של תכנון ההון ושיפור התהליך – הכלי/קובץ של תכנון ההון עשוי להיות מורכב לתפעול (ולעתים נבחן אחת לרבעון) ומוגבל מבחינת הרגישות להנחות צופות פני עתיד לרבות ניתוח לפי ענפי משק ומוצרים שנפגעו באופן שונה. המצב הנוכחי ממחיש חשיבות של תכנון הון גמיש ודינמי וכן חיזוק מתודולוגיה/תהליך/מודלים בבסיס תכנון ההון הן בצד החשיפות אשראי ושק והן כיוול של מודלים בנוגע לתכנון רווח במסגרת תכנון ההון.
- בחינת תרחישים בהשפעתם על נזילות ומינוף הבנק.
- שיפור הגמישות של ניתוח תרחישים מותאם ל-COVID-19 – ברזולוציה לקווי עסקים, השפעות מקרו כלכליות והשפעות של צעדים מוניטריים ופסיקליים.
- תרחישי העבר - לא להתבסס יתר על מידה על ניתוח תרחישים שמותאם למצבי לחץ שנחוו בעבר ולא מתאימים לתרחיש נוכחי של COVID-19.
- עדכון מסמך תאבון סיכון ו-KRIs והתאמה של הנחיות לכל קווי ההגנה בחינה מחודשת של דיווחים להנהלה ולדירקטוריון ושאלה מספקים תמונה ונתונים נדרשים בצורה שקופה וברורה לקבלת החלטות.
- קביעת יעדי הון פנימיים חדשים לאור המשבר ולאור הורדת דרישות ההון המזעריות.
- בחינה של מדיניות דיבידנד ורכישה עצמית.

- פוטנציאל להשפעות על ההון כתוצאה, בין היתר, גורמים הבאים
 - גידול בהלוואות בכשל, הורדות דירוג של צדדים שכנגד ובגין CVA, הלוואות לדיור ב-PTI מעל 40%,
 - נכסי סיכון בתיק הסחיר (פוזיציות לא סגורות, התאמות שווי, פוזיציות לא נזילות),
 - פגיעה בהון בגין הפסדים מירידות ערך ומגבלה של הפרשות הקבוצתיות הנכללות בהון רובד 2 אך פוגעות בהון עצמי רובד 1,
 - גידול מסים נדחים וניכוי סף אחרים מעל המגבלה,
 - חכירות – תקן חשבונאי חדש (נכנס לתוקף החל מ-1.1.2020).
- ירידה בהון עשויה להוריד רף למגבלות פיקוחיות שונות שמחושבות ביחס להון וגם לגרום להפרה במגבלות פנימיות שונות.
- תכנון ההון לא מותאם לתרחיש COVID-19.
- שקיפות בנוגע לתרחישים והנחות צופות פני עתיד בתכנון ההון המשמשות כבסיס לקבלת ההחלטות.
- עשויות להידרש התאמות ל-ICAAP ולדירוג חומרת הסיכונים
- חלופות להפחתת סיכון (CRM) מוגבלות.

נושאים נוספים למחשבה

- ניהול סיכונים ברמת הקבוצה – התפשטות הנגיף שונה בין מדינה למדינה וכך גם גישות רגולטוריות. ניהול סיכונים קבוצתי מורכב יותר ודורש התחשבות ברגולציה מקומית, ולהביא בחשבון מגבלות בנוגע לחשיפות של חברות הקבוצה והעברת מקורות נזילות והון.
- דרישות גילוי בדוח לרבעון הראשון 2020: התפתחויות מהותיות בתוצאות התאגיד הבנקאי, מצבו הכספי, יחס ההון ויחס המינוף שלו, מקורות המימון שלו, מצב הנזילות ויחס כיסוי הנזילות שלו, לרבות התייחסות להתפתחויות משמעותיות שחלו בסוף הרבעון, ולמידה שבה התפתחויות אלה משפיעות באופן מהותי על מגמות צפויות בתקופה הקרובה ובטווח הארוך יותר.

30.09.2020- 30.9.2022	30.9.2020 – 31.3.2020	31.12.2019	יחס ההון מזערי הנדרש
יחס הון בפועל ביום 30.9.2020 או יחס הון מזערי המקורי, כנמוך	8% או 9% (לבנק גדול)	9% או 10% (לבנק גדול)	הון עצמי רובד 1
	11.5% או 12.5% (בנק גדול)	12.5% או 13.5% (בנק גדול)	הון כולל
1% + בגין יתרת הלוואות לדיור העומדות ליום החישוב, למעט בגין משכנתאות שהועמדו בתקופה שבין פרסום החוזר ועד ל-30.9.2020	1% + בגין יתרת הלוואות לדיור העומדות ליום החישוב	1% + בגין יתרת הלוואות לדיור העומדות ליום החישוב	דרישה נוספת בגין הלוואות לדיור

השפעת COVID-19 על ERM וניהול ההון

Medium impact

ד) ERM וניהול ההון

סיכונים רבים מטרידים את מערכת הבנקאות, כשמשבר הקורונה ממחיש את חשיבות ניהול הסיכונים הכולל (ERM)

השפעת COVID-19 על ERM וניהול ההון

Medium
impact

ד) ERM וניהול ההון

What is really driving those solvency ratios down today?

The big discussion happening right now is the impact of the financial markets on solvency ratios. Global insurers today are managing more than \$20 trillion in assets under management, and more than 50 percent of those assets are government bonds⁷. Some of the key drivers of the reduction in solvency ratios on the asset side are:

- **Low interest rates:** these low rates for both government and corporate bonds are being observed in many countries today;
- **Downgrading bonds:** factors vary based on credit ratings of bonds, but the bigger solvency shifts tend to happen when bond ratings are lowered which drives the need for many insurers to rebalance their portfolios into higher rated bonds, thereby realizing and locking in losses;
- **Credit and credit spread risk:** related to heightened perceived risk of defaults (reducing asset values), ballooning credit spreads, recoverables as well as reinsurance and other affiliated companies; and
- **Equity market volatility:** the level of extent of equities in the portfolio combined with the inherent volatility of the selected equities, today volatility has been increasing in nearly all markets.

Making sense of solvency, capital
and COVID-19 for the insurance
sector

The impact of COVID-19 on financial markets and insurers' solvency including the regulatory responses around the globe.

השפעת COVID-19 על תהליכי בקרה ודיווח

Medium impact

ה) תהליכי בקרה ודיווח

אתגרים בניהול סיכונים

- חוסר ודאות בסביבה כלכלית ופיננסית עשוי להשפיע באופן משמעותי על תוצאות הדיווח הכספי בין היתר בנושאים המפורטים להלן:
 - שווי הוגן נ"ע ובחינה של ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני (לרבות בגין תאגידים להם קיים אשראי וסווגו כבעייתיים)
 - טיפול באשראי בעייתי והפרשה להפסדי אשראי
 - דרישות הון, נזילות ומינוף
 - מעקב אחר עדכונים בדרישות רגולטוריות, לרבות הקלות שניתנות על ידי הרגולטורים
 - זכויות עובדים – ריבית להיוון, הנחות אקטואריות, שינויים שחלו בניהול כוח אדם, התייעלות ועוד.
 - דרישות גילוי נרחבות בגין השפעת אירוע נגיף הקורונה. הרבה גילויים יהיו מחוץ לדוחות הכספיים (לדוגמה בדוח על הסיכונים או דוח הדירקטוריון וההנהלה) וחלקם במתכונת השנתית.
 - מדידת שווי הוגן – גילוי על נתונים לא נצפים משמעותיים ורגישות הערכת שווי הוגן לרכיבים אלה ונאותות הסיווג לרמות שווי הוגן.
- לאור כוח אדם מוגבל ולאור מורכבות הנושאים – חשוב לבחון אפקטיביות תהליכי הבקרה.
- תהליכי בקרה בתהליכי ניהול סיכונים.

מומלץ לבחון

- היערכות מוקדמת.
- הנחיות מעודכנות לכלל הגורמים המעורבים.
- התאמת תהליך בקרה על דיווח כספי
- גם תהליכי דיווח פנימי ותהליכי דיווח לפיקוח.
- בחינה של התאמת חלוקה אפקטיבית של תפקידים ושינויים בפונקציות בתקופה של עבודה עם כוח אדם מוגבל, לרבות הפרדה בין קווי הגנה ושמירה על מדרג סמכויות ועקרונות 4 עיניים.
- בחינה של אומדנים חשבונאיים קריטיים.
- יישום נאות של דרישות רגולטוריות:
 - עמידה בתנאים,
 - הקלה אין משמעותה פיקוח פחות הדוק, ההיפך הוא הנכון..

נושאים נוספים למחשבה

- דרישות גילוי בדוח לרבעון הראשון 2020: ההשפעות העיקריות של הסדרי עבודה מרחוק על פעילות התאגיד הבנקאי ועל האופן הפעילות מול הלקוחות, לרבות השפעות על מערכות דיווח כספי, על בקרות גילוי ועל בקרות פנימיות על דיווח כספי.
- תשומת הלב לגילויים בדוח על הסיכונים ובדוח הדירקטוריון.
- התאמת הגילויים על מנת לשקף אופן ההשפעה של אירוע נגיף הקורונה על הבנק, תוצאות פעילותו, חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

השפעת COVID-19 על סיכונים לא פיננסיים

(ו) סיכונים לא פיננסיים (NFR)

Medium impact

מומלץ לבחון

- מומחים מקו הגנה שני בתחום IT, סייבר, מיקור חוץ וכד' יספקו תמונה מקיפה לגבי שינוי פרופיל הסיכון של הבנק. התאמת **הסדרי עבודה** בשגרת קורונה.
- חלק מפונקציות של ניהול סיכונים לא פיננסיים עשויים להיות מצוות ניהול משבר בבנק או ועדת ניהול סיכונים מרכזית בהתאם לעניין.
- **מוניטור צעדים רגולטוריים לאור COVID-19** וכן ניטור **עדכוני רגולציה** (לצד ניתור של הלבנת הון וציות).
- **העלאת מודעות** של לקוחות והעובדים לסיכונים פיננסיים עם **תקשור ודיון על התפתחות** סיכונים שאינם פיננסיים עם בעלי עניין (ad-hoc).
- בחינה של התאמות נדרשות **לתכניות המשכיות עסקית**.
- אפקטיביות הדיונים בכינוס מרחוק וסיכון משפטי בבחינת הסכמים משפטיים בין בגין היבטי מתן שירות פיננסי (כגון: ספקי ביטוחים או הסכמי CRM) או ספקי שירותים, הסכמי הכירה וכד'.

אתגרים בניהול סיכונים

- **סיכון סייבר**: עליה של סיכונים של הונאה בצל קורונה, גניבת השקעות ונתונים ועוד.
- **עבודה מהבית, פיצול צוותים (עם סיכונים IT וסיכונים הונאה) וכן התמודדות עם תהליכי ניהול אנשים במציאות חדשה.**
- **סיכון כוח אדם**: עשויה לחול עליה בחופשות מחלה. תהליכי חזרה לשגרה בעייתיים לאור תהליך מדורג שאינו תמיד נותן מענה יעיל. בחינה של שינויים בהסדרי עבודה לתקופה של "שגרת קורונה" ועוד.
- **סיכונים רגולציה**: שינויים רבים ברגולציה מקומית ובחול"ל עשויים להקשות על ניהול סיכונים יעיל ואף להביא הפרות. מומלץ לנהל deadlines משתנים לדרישות הרגולטוריות.
- **צד ג' ומיקור חוץ**: השלכות של קורונה על הסדרי מיקור חוץ וצד ג', תהליכי פיקוח מרכזיים.
- **סיכונים פרויקטים ותהליכים מתמשכים**: לאור תשומת לב לפעילות עסקית חיונית, פרויקטים קיימים או תהליכי שיפור או חיזוק חיוניים שעשויים להיות בסכנה של ניהול לא אפקטיבי, עיכובים בלו"ז ובתוצרים וכד'. בנק ישראל דחה חלק מדרישות רגולטוריות, אך הדחיה היא לתקופה מוגבלת ועדיין ללא דחיה של מועד היישום המצופה.
- **סיכון תדמית**: התמודדות כושלת עם השפעת נגיף הקורונה עלולה להוביל לתגובה שלילית של בעלי עניין.
- **קונדקט ותרבות ניהול הסיכונים**: בנקים מותקפים בשל טיפול איטי בבקשות אשראי אי הימנעות לתת אשראי, שירות דיגיטלי לא זמין לכלל האוכלוסיות, במיוחד בצל המשבר שמירה על אינטרס הצרכן חשובה.
- **סיכון משפטי וממשל תאגידי**

נושאים נוספים למחשבה

- מבנה בצורה של "SILO" את מבנה של ממשל תאגידי לניהול סיכונים ובניית קווי ההגנה עשוי להקשות על פעילות בתקופת משבר.
- בחינה של אפקטיביות המבנה ועול תהליך ממשל תאגידי לניהול הסיכונים.
- ניתוח תרחישים תפעוליים ועדכון ניתוח תרחישים הקיים אשר לא משקף פגיעה תפעולית וסגירות סניפים כפי שנחוו במשבר הנוכחי.
- דחיה על ידי בנק ישראל תחיל היישום הוראות נב"ת בנושא מיקור חוץ ובנושא בנקאות בתקשורת. וכן נתן דחיה בהיערכות ל-CECL, לניהול NSFR ו-SA-CCR ללא דחיה במועד היישום.
- בחינה מחודשת של Operational Resilience על ידי ועדת באזל והרגולטורים בעולם.

Operational resilience
Operational resilience in financial services. Seizing business opportunities.

The COVID-19 pandemic
An unexpected live test of Operational Resilience.

השפעת COVID-19 על סיכונים לא פיננסיים

(ו) סיכונים לא פיננסיים (NFR)

Medium impact

מצוקה כלכלית, מיתון עולמי ועלייה בחשיפה להלבנת הון ולמעילות והונאות

COVID-19 insurance operations challenges

Operational challenges faced by insurers as they rapidly moved to remote working due to COVID-19.

השפעת COVID-19 על סיכונים לא פיננסיים

(ו) סיכונים לא פיננסיים (NFR)

Medium
impact

סוגי מעילות והונאות בתחומים שונים שכבר נצפו בעקבות הקורונה

(*) מתוך סקר של ה FATF מיום 4 במאי 2020

<http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/covid-19-ml-tf.html>

התחזות לנושאי משרה / אנשי גבייה / חברות המבצעות החזרי מס או הגשת תביעות

התחזות לספקי ציוד רפואי / תרופות לקורונה למדינות, למוסדות ולאנשים פרטיים

גיוס תרומות פיקטיבי לכאורה לטובת סיוע לנפגעי קורונה / קניית ציוד רפואי

תרמיות בתחום ההשקעות וגיוס הון לחברות שטוענות לכאורה כי מצאו תרופה/חיסון לקורונה

מסרים לסיכום

- גם אם אירוע בריאותי הסתיים, הקורונה הכלכלית תלווה אותנו עוד תקופה..
- מוסדות פיננסיים הם "קו הגנה" ראשון של המשק בפני המשבר בכלכלה הריאלית.
- הסיכונים משפיעים על כלל השחקים בענף הפיננסי וגם על האינטראקציה שביניהם.
- המפה של הסיכונים (הן הפיננסיים והן הסיכונים הלא פיננסיים) השתנתה וכך גם השלכות עסקיות. נדרשת גישת ניהול סיכונים מותאמת.
- ניהול סיכונים חכם הינו נכס אסטרטגי להצלחה בטווח ארוך.
- חוסר ודאות משמעותי מחייב תחזית ותהליכי ניטור, בקרה ודיווח הדוקים.
- פונקציית ביקורת פנים כקו הגנה משמעותי עשויה לבחון היבטי ניהול נאות של סיכונים, היבטי דיווח ובקרה, וגם נאותות הסתגלות והתמודדות של הארגון למציאות החדשה, והכל תוך יישום אפקטיבי לאורך כל הארגון.
- מומלץ להגביר פיקוח במקומות בו ניתנו הכי הרבה הקלות.
- היבט נוסף שחשוב לקחת בחשבון שפונקציית הביקורת הפנימית ניצבת אף היא בפני אתגרים של ניהול עובדים ותהליכים בתוך היחידה ופעילות מרחוק, ועל כן יידרש לבחון מחדש תכניות עבודה בהתאמה למציאות חדשה.
- חשוב למצוא גם הזדמנויות ולא להפסיק את התהליכים האסטרטגיים. אלו יכולים להיות קריטיים להצלחה.
- הסדרי עבודה מרחוק כאן כדאי להישאר? מומלץ לבחון התנהלות מתאימה גם לאחר חזרה לשגרה.

בריאות איתנה לכולם ונשמח לסייע ככל שיש שאלות או רצון להעמיק דיון בנושא כלשהו.

יבגניה קרמר

פרינספל, ראש מחלקת רגולציה וניהול
סיכונים, בנקאות ומוסדות פיננסים
KPMG סומך חייקין

ekremer@kpmg.com ,03-6848814

המידע המוצג כאן הינו בעל אופי כללי ואינו מיועד לענות על הצרכים הייחודיים של כל יחיד או ישות. אף על פי שאנו משתדלים לספק מידע מדויק וזמין, אין באפשרותנו להבטיח את עדכניות המידע ביום בו הוא מתקבל וכן כי המידע ימשיך להיות מדויק גם בעתיד. אין לפעול לפי המידע המוצג ללא ייעוץ מקצועי מתאים לאחר בדיקה מקיפה ויסודית של המצב הספציפי.

© 2020 סומך חייקין, שותפות ישראלית וחברה ברשת של פירמות עצמאיות המסונפות ל-KPMG International Cooperative ("KPMG International"), ישות שוויצרית. פירמות החברות ברשת של פירמות עצמאיות של KPMG מסונפות ל-KPMG International. KPMG International אינה מספקת שירותים ללקוחות. לאף פירמה החברה ברשת אין סמכות לחייב את KPMG International או כל פירמה אחרת החברה ברשת כלפי צדדים שלישיים ול-KPMG International אין סמכות כזו לחייב כל פירמה החברה ברשת. KPMG והלוגו הינם סימנים מסחריים רשומים או סימנים מסחריים של KPMG International.

מחלקת רגולציה בסומך חייקין מתמחה בליווי רגולטורי וביעוץ בנוגע ליישום הוראות רגולטוריות והנחיות המתייחסות אליהן בכל הקשור לרגולציה הפיננסית. בין היתר, המחלקה מתמחה בסיוע בניטור שינויים רגולטוריים, בסקרים של הוראות הרגולטוריות בארץ ובחו"ל, בליווי בתהליך הרישוי של הפעילות הפיננסית, יישום הוראות בתחום ניהול הסיכונים, יישום דרישות הדיווח לרשויות הרגולטוריות השונות, וכן סיוע מקצועי בסוגיות רגולטוריות מורכבות והעברת הדרכות. לקבלת ייעוץ רגולטורי ועדכוני רגולציה פיננסית בישראל ניתן ללחוץ כאן או לפנות לאנשי הקשר שלכם ב-KPMG סומך חייקין.